

<https://doi.org/10.59546/18290744-2023.4-9-76>

ԳԵՎՈՐԳ ԻՍՐԱՅԵԼՅԱՆ

*իրավաբանական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ,
ՀՀ ԳԱԱ փորձաքննությունների
ազգային բյուրոյի քրեաբանության
կիրառական հիմնախնդիրների
գիտահետազոտական կենտրոնի պետ,
Եվրասիա միջազգային համալսարանի դասախոս*

GEVORG ISRAYELYAN

*Candidate of Law, Associate Professor,
Head of the Scientific Research Center
of Applied problems in criminology of
National Bureau of Expertise of
National Academy of Sciences of the Republic of Armenia,
Lecturer of the Law Department at Eurasia International University*

ГЕВОРГ ИСРАЕЛЯН

*кандидат юридических наук, доцент,
Начальник Научно-исследовательского центра
прикладных проблем криминологии
Национального бюро экспертиз
Национальной академии наук Республики Армения,
преподаватель Международного университета Евразия*

**ԹՄՐԱՄԻՋՈՑՆԵՐԻ, ՀՈԳԵՄԵՏ (ՀՈԳԵՆԵՐԳՈՐԾՈՒՆ) ՆՅՈՒԹԵՐԻ,
ԴՐԱՆՑ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԿՆԵՐԻ, ՊՐԵԿՈՒՐՍՈՐՆԵՐԻ, ԽԻՍՏ
ՆԵՐԳՈՐԾՈՂ ԿԱՄ ԹՈՒՆԱՎՈՐ ՆՅՈՒԹԵՐԻ ՕՐԻՆԱԿԱՆ
ՇՐՋԱՆԱՌՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՈՒՂԴՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ԱՌԱՐԿԱՅԻ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ ԵՎ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ**

**TYPES AND FEATURES OF THE PREDICATE OF CRIMES AGAINST
THE LEGAL TRAFFICKING OF NARCOTIC DRUGS, PSYCHOTROPIC
(PSYCHOACTIVE) SUBSTANCES, THEIR PREPARATIONS, PRECURSORS,
POTENT AND POISONOUS SUBSTANCES**

ВИДЫ И ОСОБЕННОСТИ ПРЕДМЕТА ПРЕСТУПЛЕНИЙ ПРОТИВ ЛЕГАЛЬНОГО ОБОРОТА НАРКОТИЧЕСКИХ СРЕДСТВ, ПСИХОТРОПНЫХ (ПСИХОАКТИВНЫХ) ВЕЩЕСТВ, ИХ ПРЕПАРАТОВ, ПРЕКУРСОРОВ, СИЛЬНОДЕЙСТВУЮЩИХ И ЯДОВИТЫХ ВЕЩЕСТВ

Ներածություն

2022 թվականի հուլիսի 1-ից գործողության մեջ դրվեց Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգիրքը (ընդունվել է 05.05.2021 թ., այսուհետ՝ Օրենսգիրք), որը պարունակում է ինչպես նոր ինստիտուտներ, այնպես էլ նախկին քրեական օրենսդրության մեջ առկա խնդրահարույց հարցերի լուծումներ:

Որոշակի փոփոխություններ են կրել նաև թմրաշրջանառության հետ կապված հանցատեսակները, այդ թվում՝ հանցագործության առարկայի հետ կապված: Այսպես, եթե նախկին օրենսգրքում իրացնելու նպատակով թմրամիջոցների, հոգեմետ նյութերի և դրանց պրեկուրսորների ապօրինի շրջանառության կամ դրանք ապօրինի իրացնելու համար պատասխանատվություն էր սահմանված միևնույն՝ 266-րդ հոդվածով, ապա Օրենսգրքում պրեկուրսորների հետ կապված հիշատակված գործողությունների համար պատասխանատվություն է սահմանված առանձին՝ 394-րդ հոդվածով: Ավելացվել է նոր առարկա՝ թմրամիջոցների, հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութերի և պատրաստուկների համարժեք նյութերը (անալոգը): Կան նաև այլ փոփոխություններ:

Հայտնի է, որ թմրաշրջանառության հետ կապված հանցատեսակների պարագայում հանցագործության առարկան, որպես կանոն, պարտադիր հատկանիշ է: Հանցագործության առարկայի պարզումը կարևոր նշանակություն ունի նշված հանցավոր արարքները ճիշտ որակելու, միմյանցից, իսկ առանձին դեպքերում նաև վարչական իրավախախտումներից սահմանազատելու համար:

Ըստ այդմ, սույն հետազոտության նպատակն է բացահայտել թմրամիջոցների օրինական շրջանառության դեմ ուղղված հանցագործությունների առարկայի տեսակները և առանձնահատկությունները՝ Օրենսգրքի կարգավորումների լույսի ներքո:

Հետազոտությունն իրականացվել է տրամաբանական, վերլուծության, համեմատության մեթոդների գործադրմամբ:

Հիմնական հետազոտություն

Մասնագիտական գրականության մեջ հանցագործության առարկան բնորոշվում է որպես օբյեկտի տարր՝ տարաբնույթ բարիքներ, արժեքներ, առարկաներ, նյութեր, օրինակ՝ թմրամիջոցները, որոնք իրենց վրա են կրում հանցավոր ներգործությունը¹: Անհրաժեշտ է նշել, որ թմրաշրջանառության հետ կապված ոչ բոլոր հանցատեսակների պարագայում է, որ առկա է վերը թվարկված միջոցների նկատմամբ անմիջական ներգործություն, ինչպես ենթադրում է հանցագործության առարկայի տեսական տարածված բնորոշումը: Ներգործությունն ակնհայտ է, օրինակ, թմրամիջոցների հափշտակության պարագայում, իսկ ահա դրանց գործածմանը հակելու կամ ներգրավելու պարագայում որևէ ներգործությունը բացակայում է:

Ուշագրավ է թմրամիջոցների, հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութերի, դրանց պատրաս-

¹ Տե՛ս Իսրայելյան Գ. Վ., Հարությունյան Ա. Ս., Հայաստանի Հանրապետության քրեական իրավունք, ուսումնական ձեռնարկ /Գ. Վ. Իսրայելյան, Ա. Ս. Հարությունյան, Եր., հեղ. իրատ., 2022, էջ 57:

տուկների կամ դրանց համարժեք նյութերի (անալոգի) հետ կապված հանցակազմերում հանցագործության առարկայի հետևյալ առանձնահատկությունը. նշված նյութերը շրջանառությունից առհասարակ հանված են, կամ ունեն սահմանափակ շրջանառություն, կամ դրանց շրջանառության նկատմամբ հսկողության որոշակի պայմաններ են սահմանված: Հանցագործությունը ոտնձգում է օրենքով պաշտպանվող բարիքներին, օրինական շահերին: Վերը թվարկված միջոցները մեծ մասամբ (բացառությամբ բժշկության, արտադրության մեջ օգտագործելիս) չի կարելի դասել բարիքների շարքին: Դրանք պաշտպանվող հասարակական հարաբերության՝ օբյեկտի մաս չեն (օրինակ՝ գույքը սեփականության պաշտպանության հարաբերության տարր է): Հասարակական հարաբերությունների նորմալ վիճակը, ընդհակառակը, բնորոշվում է ցանկացած հակասոցիալական երևույթների բացակայությամբ: Ուստի առկա է յուրահատուկ հակասական իրադրություն, որի պարագայում վերը թվարկված նյութերը, ըստ էության, հանդես են գալիս որպես սոցիալական բարիք²:

Մասնագիտական գրականության մեջ հաճախ շեշտվում է, որ թմրաշրջանառության հետ կապված հանցագործությունների առարկան թմրամիջոցներն ու հոգեմետ նյութերն են³ (երբեմն նաև համապատասխան բույսերը⁴): Անշուշտ, այս հանցատեսակների պարագայում նշված նյութերը կենտրոնական դեր ունեն, դրանք միավորում են այդ հանցատեսակները: Սակայն օրենսդրական իրողությունն այլ է: Խնդիրն այն է, որ հիշատակված հանցատեսակներից ոչ բոլորի պարագայում է, որ թմրամիջոցներն ու հոգեմետ նյութերը հանցագործության առարկա են: Այսպես, Օրենսգրքի 40-րդ գլխում նախատեսված թմրամիջոցների, հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութերի, դրանց պատրաստուկների, պրեկուրսորների, խիստ ներգործող կամ թունավոր նյութերի օրինական շրջանառության դեմ ուղղված հանցագործությունների վերլուծության հիման վրա կարելի է առանձնացնել առարկայի հետևյալ դասակարգումը⁵:

1. Թմրամիջոցներ, հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութեր, դրանց պատրաստուկներ կամ դրանց համարժեք նյութեր (անալոգ), ինչպես նաև պրեկուրսորներ

«Թմրամիջոցներ», «հոգեմետ դեղեր», «պատրաստուկներ», «պրեկուրսորներ» հասկացությունները բազմիցս քննարկվել են մասնագիտական գրականության մեջ: Անհրաժեշտություն կա անդրադառնալու թմրամիջոցների, հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութերի և պրեկուրսորների համարժեք նյութերի (անալոգների) բնութագրին և հատկանիշներին:

«Թմրամիջոցների և հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութերի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի (ընդունվել է 26.12.2002թ.) 3-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ պարբերության համաձայն՝ թմրամիջոցների և հոգեմետ նյութերի անալոգը (համանմանը) «Թմրամիջոցների և հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութերի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված կարգով հաստատված թմրամիջոցների, հոգեմետ նյութերի և դրանց պրեկուրսորների կազմում չընդգրկված նյութերն են: Նշված սահմանումը հնարավորություն չի տալիս

² Տե՛ս *Тонков В. Е.*, Квалификация преступлений в сфере незаконного оборота наркотиков на стадии судебного разбирательства // Вестник Московского университета, № 10, 2008, էջ 108:

³ Տե՛ս օրինակ՝ *Майоров А. А.*, Уголовная ответственность за преступления, связанные с незаконным оборотом наркотиков: Монография /А. А. Майоров; Рос. гос. пед. ун-т им. А. И. Герцена. - СПб.: Изд-во РГПУ им. А. И. Герцена, 2001, էջ 124:

⁴ Տե՛ս *Витовская Е. С.*, Виды предметов преступлений в сфере незаконного оборота наркотиков по Российскому законодательству // Вестник Московского университета МВД России, № 11, 2014, էջ 113:

⁵ Առանձին հանցակազմերում միաժամանակ առկա է առարկայի մի քանի տեսակ, ինչպես օրինակ՝ թմրամիջոցների, հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութերի, դրանց պատրաստուկների կամ դրանց համարժեք նյութերի (անալոգի), ինչպես նաև դրանք պատրաստելու համար օգտագործվող և հատուկ հսկողության տակ գտնվող նյութերի, սարքավորումների կամ գործիքների օրինական շրջանառության կանոնները խախտելու հանցակազմում:

բացահայտելու անալոգի հիմնական հատկանիշները: Սակայն վերը նշված օրենքի, ինչպես նաև «Հայաստանի Հանրապետությունում հսկման ենթակա թմրամիջոցների, հոգեմետ նյութերի և դրանց պրեկուրսորների կազմը (ցանկը) հաստատելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 21.08.2003 թ. N 1129-Ն որոշման, Միավորված ազգերի կազմակերպության 1961 թվականի «Թմրաբեր միջոցների մասին» միասնական, 1971 թվականի «Հոգեմետ նյութերի մասին» և 1988 թվականի «Թմրաբեր միջոցների և հոգեմետ նյութերի ապօրինի շրջանառության դեմ պայքարի մասին» կոնվենցիաների համապատասխան դրույթների վերլուծության արդյունքում հնարավոր է նախանշել անալոգի հետևյալ հատկանիշները.

1. Անալոգը բնական կամ սինթետիկ ծագում ունեցող նյութեր են, այսինքն՝ դրանք պատրաստվում են քիմիական ճանապարհով կամ բնական հումքից: Ընդ որում՝ թմրամիջոց, հոգեմետ նյութ պարունակող բույսը չի կարող հանդիսանալ անալոգ, քանի որ այն ինքին թմրամիջոց է, օրինակ՝ կանեփը: Միևնույն ժամանակ, անալոգ կարող է ունենալ թմրամիջոց կամ հոգեմետ նյութ պարունակող բույսից պատրաստված նյութը:

2. Անալոգը թմրամիջոցների, հոգեմետ նյութերի և դրանց պրեկուրսորների կազմում չընդգրկված նյութերն են, այսինքն՝ այն ներառված չէ համապատասխան ցանկերում: Հետևաբար, եթե որևէ նյութ տվյալ պահին դիտարկվում է որպես թմրամիջոցի անալոգ, սակայն հետագայում ընդգրկվում է համապատասխան ցանկում՝ օրինակ որպես թմրամիջոց, դադարում է անալոգ լինելուց: Ուշագրավ է այն, որ անալոգների ուրույն ցանկ սահմանված չէ:

3. Անալոգի քիմական կազմը համանման է համապատասխան թմրամիջոցի, հոգեմետ նյութի կամ պրեկուրսորի կազմին: Անշուշտ, այս հարցի վճռումը փորձագիտական հարթությունում է:

4. Անալոգի ազդեցությունը համանման է համապատասխան թմրամիջոցի, հոգեմետ նյութի կամ պրեկուրսորի ազդեցությանը, այսինքն՝ դրանք ունենում են խթանող, գրգռող կան ճնշող ազդեցություն և, բնական է, կարող են առաջացնել կախվածություն:

5. Անալոգի շրջանառությունը կարող է լինել ինչպես օրինական, օրինակ՝ փորձագիտական գործունեության մեջ օգտագործելու համար պատրաստելը, այնպես էլ ապօրինի, օրինակ՝ ապօրինի իրացնելը:

Անալոգի օրենսդրական սահմանումն ավելի ընդգրկուն դարձնելու համար, կարծում ենք, այն կարելի է շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Թմրամիջոցների և հոգեմետ նյութերի անալոգը (համանմանը) «Թմրամիջոցների և հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութերի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված կարգով հաստատված թմրամիջոցների, հոգեմետ նյութերի և դրանց պրեկուրսորների կազմում չընդգրկված սինթետիկ կամ բնական այն նյութերն են, որոնց քիմիական կազմը և ազդեցությունը համանման է թմրամիջոցներին, հոգեմետ նյութերին և պրեկուրսորներին»:

2. Հատուկ հսկողության տակ գտնվող նյութեր, սարքավորումներ կամ գործիքներ

Հատուկ հսկողության տակ գտնվող նյութերը բուսական կամ քիմիական բաղադրամասեր են, որոնց վերամշակումից ստացվում է թմրամիջոց կամ հոգեմետ նյութ, իսկ սարքավորումները և գործիքները միջոցներ կամ առարկաներ են, որոնցով պատրաստվում են նշված նյութերը⁶:

3. Փաստաթղթեր

Փաստաթղթերը առարկա են հետևյալ հանցատեսակների համար.

⁶ Տե՛ս Հայաստանի Հանրապետության քրեական իրավունք, Հատուկ մաս (վեցերորդ հրատարակություն՝ փոփոխություններով և լրացումներով) /Եր., ԵՊՀ հրատ., 2012, էջ 644:

1) թմրամիջոցներ, հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութեր, դրանց պատրաստուկներ կամ դրանց պրեկուրսորներ ստանալու իրավունք տվող կեղծ փաստաթուղթ պատրաստելը, օգտագործելը կամ իրացնելը,

2) թմրամիջոցներ կամ հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութեր ստանալու իրավունք տվող դեղատոմսեր կամ այլ փաստաթղթեր ապօրինի տրամադրելը:

Կեղծ է այն փաստաթուղթը, որը որոշակի փաստերի, օրինակ՝ ծանր հիվանդության առկայության վերաբերյալ պարունակում է խեղաթյուրված տեղեկատվություն: Այն կարող է լինել ամբողջությամբ կեղծված կամ հանդիսանալ իրական փաստաթուղթ, որն ենթարկվել է էական փոփոխությունների, օրինակ՝ փոխվել է հասցեատիրոջ տվյալը, դեղի անվանումը, չափը և այլն:

Թմրամիջոց կամ հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութ ստանալու իրավունք տվող դեղատոմսը հատուկ ձև ունեցող խիստ հաշվառման փաստաթուղթ է, որը պարունակում է դեղերը դեղատնից ստանալու և օգտագործելու ձևերի ու չափերի մասին բժշկի գրավոր ցուցումներ:

Այլ փաստաթուղթը նշված նյութերը ստանալու կամ օրինական շրջանառությամբ ներառված այլ գործողություններ կատարելու համար հիմք հանդիսացող փաստաթուղթ է, օրինակ՝ բժշկական պրակտիկայում օգտագործելու համար համապատասխան նյութերը ստանալու պահանջագիրը և այլն:

4. Շրջանառությունն արգելված թմրամիջոցներ, հոգեմետ (հոգեներգործուն), խիստ ներգործող կամ թունավոր նյութեր պարունակող բույսեր

Նշված բույսերի ցանկը սահմանված է «Թմրամիջոցների և հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութերի մանր, զգալի, խոշոր և առանձնապես խոշոր չափերը, շրջանառությունն արգելված՝ թմրամիջոցներ, հոգեմետ (հոգեներգործուն), խիստ ներգործող կամ թունավոր նյութեր պարունակող բույսերի ցանկը, դրանց մանր, զգալի, խոշոր և առանձնապես խոշոր չափերը, թմրամիջոցների և հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութերի պրեկուրսորների խոշոր և առանձնապես խոշոր չափերը, թունավոր նյութերի ցանկը, խիստ ներգործող նյութերի ցանկը և դրանց խոշոր չափերը սահմանելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 27.06.2018 թ. N 707-Ն որոշման 2-րդ հավելվածում: Դրանց թվին դասվում են Երկնագույն լոտոսը (*Nymphaea caerulea* տեսակի բույս), Էֆեդրան (*Ephedra* L խմբի բույս), Կոկան (*Erythroxylon* խմբի ցանկացած տեսակի բույս), Կանեփը (*Canabis* խմբի բույս) և այլն:

5. Խիստ ներգործող կամ թունավոր նյութեր

Խիստ ներգործող են այն նյութերը, որոնք առանց բժշկի նշանակման անգամ փոքր չափով ընդունելու դեպքում առաջացնում են առողջության քայքայում: Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 27.06.2018 թ. N 707-Ն որոշման 4-րդ հավելվածի համաձայն՝ խիստ ներգործող նյութերի թվին են դասվում նատրիումի բարբիտալը, բուլբենոնը, դանագոլը, կլոստեբոլը և այլն:

Թունավոր են այն նյութերը, որոնք մարդու օրգանիզմի վրա ներգործության դեպքում կարող են ազդել նրա առողջության վրա, երբեմն էլ առաջացնել մահ: Նշված որոշման 5-րդ հավելվածի համաձայն՝ թունավոր նյութերից են ակոնիտը, բրուցինը, օձի թույնը, մեղվի մաքրված թույնը, դիցինը և այլ նյութերը:

6. Թմրամիջոց, հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութ, դրանց պատրաստուկ կամ դրանց համարժեք նյութ (անալոգ) գործածելու համար հաստատություն, այդ նպատակով օգտագործվող հանրային հաստատություն, նույն նպատակով տրամադրվող բնակարան, շինություն, ավտոմեքենա կամ այլ կացարանը

Օրենսգրքի 403-րդ հոդվածի 1-ին մասը պատասխանատվություն է սահմանում թմրամի-

ջոց, հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութ, դրանց պատրաստուկ կամ դրանց համարժեք նյութ (անալոգ) գործածելու համար հաստատություն ստեղծելու, ղեկավարելու կամ պահելու կամ հանրային հաստատությունը նույն նպատակով օգտագործելու կամ թմրամիջոց, հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութ, դրանց պատրաստուկ գործածելու համար բնակարան, շինություն, ավտոմեքենա կամ այլ կացարան տրամադրելու համար: Սա, ըստ էության, թմրամիջոցներ կամ հոգեմետ նյութեր գործածելու համար որջեր կազմակերպելու կամ պահելու հանցակազմն է, որի համար պատասխանատվություն էր նախատեսում քրեական նախկին օրենսգրքի 274-րդ հոդվածը:

Այս հանցակազմի պարագայում հանցագործության կատարման տեղը՝ հաստատությունը, հանրային հաստատությունը կամ բնակարանը, շինությունը, ավտոմեքենան կամ այլ կացարանը, վերափոխվում է առարկայի: Իսնդիրն այն է, որ քննարկվող պարագայում հաստատությունը ստեղծվում, ղեկավարվում կամ պահվում է ոչ իր սոցիալական նշանակությամբ, իսկ հանրային հաստատությունը, բնակարանը կամ այլ կացարանն օգտագործվում է իր սոցիալական նշանակությամբ հակառակ: Այլ կերպ ասած, նյութական աշխարհի թվարկված օբյեկտներն իրենց վրա են կրում հանցավոր ոտնձգությունը, այսինքն՝ հանցագործության սուբյեկտը նոր տեղ է ստեղծում, ղեկավարում, պահում կամ առկա տեղն է տրամադրում վերը նշված նյութերն օգտագործելու համար:

Բացի դրանից՝ այն պնդումները, թե հիշատակված հանցակազմի առարկան թմրամիջոցը, հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութը, դրանց պատրաստուկը կամ դրանց համարժեք նյութն է, հեռու են իրականությունից, քանի որ.

1. նշված հոդվածում դրանց օգտագործման մասին հիշատակում չի կարող լինել այն պարզ պատճառով, որ այդ նյութերի գործածումն առաջացնում է վարչական պատասխանատվություն՝ վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենսգրքի հոդված 44.2-ով (Օրենսգրքում քրեական պատասխանատվություն է սահմանված միայն զինծառայողի կողմից թմրամիջոցներ կամ հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութեր, դրանց պատրաստուկներ կամ դրանց համարժեք նյութեր (անալոգ) ապօրինի գործածելու կամ դրանք գործածած վիճակում ծառայության ներկայանալու համար (հոդված 531)),

2. քննարկվող հանցագործության սուբյեկտի գործունեությունն անմիջականորեն ուղղված չէ թվարկված նյութերի ապօրինի շրջանառությանը,

3. հանցագործության օբյեկտին ոտնձգելու համար սուբյեկտին անհրաժեշտ է թմրամիջոց, հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութ, դրանց պատրաստուկ կամ դրանց համարժեք նյութ (անալոգ) գործածելու համար հաստատություն ստեղծել, ղեկավարել կամ պահել կամ հանրային հաստատությունը նույն նպատակով օգտագործել կամ թմրամիջոց, հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութ, դրանց պատրաստուկ գործածելու համար բնակարան, շինություն, ավտոմեքենա կամ այլ կացարան տրամադրել: Այլ կերպ ասած՝ հաստատության, բնակարանի, շինության, ավտոմեքենայի կամ այլ կացարանի վրա ներգործելով խախտվում է պաշտպանվող հասարակական հարաբերությունը⁷:

Ուշագրավ է խնդրո առարկայի քննարկումը թմրամիջոցների, հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութերի, դրանց պատրաստուկների կամ դրանց համարժեք նյութերի (անալոգի) գործածմանը **հակելու կամ ներգրավելու պարագայում**: Մասնագիտական գրականության մեջ քննարկ-

⁷ Տե՛ս *Шекк Е. А.*, Особенности определения предмета преступления, предусмотренного статьей 232 УК РФ // Противодействие преступности в сфере незаконного оборота наркотиков в современных условиях, Сборник материалов круглого стола, М., 2017, էջ 149:

վող հարցը, որպես կանոն, անտեսվում է՝ չի հիշատակվում⁸: Որոշ աղբյուրներում նշվում է, որ հիշյալ հանցակազմում բացակայում է ֆիզիկական ներգործությունն արտաքին աշխարհի նյութական առարկայի նկատմամբ, ուստի և բացակայում է հանցագործության առարկան⁹, ինչի հետ, ընդհանուր առմամբ կարելի է համաձայնել:

Եզրակացություն

Մեր կողմից կատարված հետազոտության արդյունքները վկայում են, որ թմրաշրջանառության հետ կապված հանցագործություններին հատկանշական է քրեական պատասխանատվության տարբերակումը՝ ելնելով առարկայի տեսակից, երբեմն նաև չափերից: Հանցագործության առարկայի պարզումը կարևոր նշանակություն ունի նշված հանցավոր արարքները ճիշտ որակելու, միմյանցից, իսկ առանձին դեպքերում նաև վարչական իրավախախտումներից սահմանազատելու համար:

Annotation. Since July 1, 2022, the Criminal Code of the Republic of Armenia has been put into effect (adopted 05.05.2021), which includes both new institutions and solutions to problems that were identified in the previous criminal legislation. Certain changes have also occurred in the composition of crimes related to drug trafficking, including those related to the predicate of the crime. So, if in the previous Code responsibility for illicit trafficking of narcotic drugs, psychotropic substances and their precursors or their illegal sale was provided for by a single article 266, then in the new Code criminal liability is established separately, Article 394. A new type of object is provided – equivalent substances (analog).

According to the author, in the composition of crimes related to illicit drug trafficking, the predicate of the crime is, as a rule, a mandatory feature. The author refutes the position spread in the literature, according to which only narcotic drugs, psychotropic substances and their precursors are the predicate of drug crimes. He also highlights other items.

The author believes that clarifying the predicate of the crime is of great importance for the correct qualification of these criminal acts, distinguishing them from each other, and in some cases from administrative offenses.

Аннотация. С 1 июля 2022 г. введен в действие Уголовный кодекс Республики Армения (принят 05.05.2021 г.), который включает как новые институты, так и решения проблем, которые были выявлены в предыдущем уголовном законодательстве. Определенные изменения произошли и в составе преступлений, связанных с оборотом наркотиков, в том числе связанные с предметом преступления. Так, если в прежнем Кодексе ответственность за незаконный оборот наркотических средств, психотропных веществ и их прекурсоров или их незаконный сбыт предусматривался единой статьей 266, то в новом Кодексе уголовная ответственность установлена отдельно, статьей 394. Предусмотрен новый вид предмета – эквивалентные вещества (аналоги).

По мнению автора, в составе преступлений, связанных с незаконным оборотом наркотиков, предмет преступления является, как правило, обязательным признаком. В данной статье мы опровергаем распространенное в литературе положение, согласно которому предметом наркопреступлений являются только наркотические средства, психотропные вещества и их прекурсоры. Выделяем также и другие предметы.

Автор придерживается мнения, что определение предмета преступления имеет большое значение для правильной квалификации указанных преступных деяний, разграничения их друг от друга, а в ряде случаев и от административных правонарушений.

⁸ Տե՛ս օրինակ՝ Уголовное право, Особенная часть: учебник для вузов / под общ. ред. Л.М. Прокументова. – Томск: Издательский Дом Томского государственного университета, 2019, էջ 465:

⁹ Տե՛ս Շեքк Е. А., նշված աշխ., էջ 146:

Բանալի բաներ - հանցագործության առարկա, թմրամիջոցներ, հոգեմեդ (հոգեներգործուն) նյութեր, պարա-բազիլներ, համարժեք նյութեր (անալոգ):

Keywords: *the predicate of the crime, narcotic drugs, psychotropic (psychoactive) substances, preparations, equivalent substances (analog).*

Ключевые слова: *предмет преступления, наркотические средства, психотропные (психоактивные) вещества, препараты, эквивалентные вещества (аналог).*

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. **Իսրայելյան Գ. Վ., Հարությունյան Ա. Ս.**, Հայաստանի Հանրապետության քրեական իրավունք: Ոստանական ձեռնարկ /Գ.Վ. Իսրայելյան, Ա.Ս. Հարությունյան – Եր.: Հեղ. հրատ., 2022. – 280 էջ:

2. Հայաստանի Հանրապետության քրեական իրավունք: Հատուկ մաս (վեցերորդ հրատարակություն՝ փոփոխություններով և լրացումներով) /Եր.: ԵՊՀ հրատ., 2012. – 1040 էջ:

3. **Витовская Е.С.**, Виды предметов преступлений в сфере незаконного оборота наркотиков по Российскому законодательству // Вестник Московского университета МВД России, № 11, 2014, էջեր 113-115:

4. **Майоров А. А.**, Уголовная ответственность за преступления, связанные с незаконным оборотом наркотиков: Монография /А. А. Майоров; Рос. гос. пед. ун-т им. А. И. Герцена. – СПб.: Изд-во РГПУ им. А. И. Герцена, 2001, 220 էջ:

5. **Тонков В. Е.**, Квалификация преступлений в сфере незаконного оборота наркотиков на стадии судебного разбирательства // Вестник Московского университета, № 10, 2008, էջեր 106-110:

6. **Шекк Е. А.**, Особенности определения предмета преступления, предусмотренного статей 232 УК РФ // Противодействие преступности в сфере незаконного оборота наркотиков в современных условиях. Сборник материалов круглого стола. М., 2017, էջեր 141-149:

7. Уголовное право. Особенная часть: учебник для вузов /под общ. ред. Л.М. Прокументова. – Томск: Издательский Дом Томского государственного университета, 2019. – 844 էջ:

Իսրայելյան Գ. - ՀՀ ԳԱԱ փորձաքննությունների ազգային բյուրոյի քրեաբանության կիրառական հիմնախնդիրների գիտահետազոտական կենտրոնի պետ, Եվրասիա միջազգային համալսարանի դասախոս, իրավաբանական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ, էլ. հասցե՝ g_i_1979@mail.ru:

Ներկայացվել է խմբագրություն 07.06.2023 թ., տրվել է գրախոսության 07.06.2023 թ., երաշխավորվել է ՀՀ գլխավոր դատախազի օգնական, իրավաբանական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ Ա. Ղուկասյանի կողմից, ընդունվել է տպագրության 02.10.2023 թ.: